

дополнительное финансирование данного учреждения, освобождает Странноприемный дом от всяких обывательских повинностей, выделяет караул для охраны, работников дома начинают считать находящимися на государственной службе и награждать их чинами [10, № 20727. С. 553-565].

Государь в своих указах поддерживал благотворительную деятельность императрицы Марии Федоровны [10, № 20607. С. 449-454, 12, № 20943. С. 895] и одобрял финансовое участие в благотворительной деятельности по оказанию медицинской помощи населению. Так, Указом от 20 июня 1803 г. дано дозволение, принимать вклады от «добротных дателей» и употреблять их на заведения Приказов Общественного Призрения [10, № 20808. С. 686-687].

Список источников и литературы

1. Войтенков Е. А. Становление и развитие основ государственного управления и законодательства в сфере здравоохранения в Российской Империи: теоретические и историко-правовые аспекты / Е. А. Войтенков // История государства и права. – 2014. – № 21.
2. Свод законов Российской Империи. – Т. 15. – СПб., 1909.
3. Галузо В. Н. История прокуратуры или история должности прокурора в России: допустимо ли отождествление? / В. Н. Галузо // Закон и право. – 2014. – № 8.
4. Полное собрание законов Российской Империи. Собрание первое. – СПб., 1830. – Т. 24.
5. Там же. Т. 26.
6. Там же. Т. 24.
7. Там же. Т. 27.
8. Там же. Т. 26.
9. Баранов А. А. От Императорского Московского воспитательного дома до научного центра здоровья детей. / А. А. Баранов, В. Ю. Альбицкий, С. Р. Долгова, С. А. Шер. – М., 2008. – 32 с.
10. Полное собрание законов Российской Империи. Собрание первое. – СПб., 1830. – Т. 27.

П'ЯТИЙ ВСЕСОЮЗНИЙ З'ЇЗД РЕНТГЕНОЛОГІВ ТА РАДІОЛОГІВ У КИЄВІ 18–23 ТРАВНЯ 1928 РОКУ

*Кисільова Т. О., викладач кафедри медико-біологічної фізики і інформатики
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»*

*Савчук В. С., д. і. н., професор кафедри теоретичної фізики
Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара*

Участь українських науковців у з'їздах та конференціях різного рівня є важливим чинником процесу становлення та розвитку медичної рентгенології в Україні. В період з 1896 р. по 1941 р. спочатку на території Російської імперії, а в подальшому Радянського Союзу відбулося шість вітчизняних з'їздів рентгенологів та радіологів загального характеру. Примітно, що Перший З'їзд Російських Рентгенологів та Радіологів відбувся в Москві у 1916

році, лише через 20 років після початку застосування рентгенівських променів в медицині.

Після встановлення радянської влади розвиток медичної рентгенології у набув значного піднесення. Всесоюзні з'їзди рентгенологів та радіологів скликалися у 1920-ті – на початку 1930-х рр. досить регулярно: II з'їзд – 1924 р. (Москва-Ленінград); III з'їзд – 1925 р. (Ленінград); IV з'їзд – 1926 р. (Ленінград); V з'їзд – 1928 р. (Київ); VI з'їзд – 1931 р. (Москва). Слід зазначити, що наступний VII з'їзд рентгенологів та радіологів відбувся тільки у 1958 році (Саратов). Така значна перерва, на наш погляд, була спричинена спочатку складною політичною ситуацією в країні і продовжена як наслідок військових подій Другої світової війни та розрухи господарства, що утворилася після неї.

Для нашого дослідження з перелічених з'їздів особливої уваги заслуговує V Всесоюзний з'їзд рентгенологів та радіологів у Києві, який відбувався з 18 по 23 травня 1928 року. Головою організаційного комітету було призначено відомого на той час вченого та організатора рентгенівської і онкологічної допомоги в Україні, директора Українського державного рентгенологічного та радіологічного інституту в Харкові (УДРПІ), професора Г.І. Хармандар'яна. Документальні джерела (зокрема програма з'їзду з інформаційним бюлетенем) [1] та інші [2; 3] свідчать про досить ретельну підготовку організаційного комітету до роботи з'їзду.

Повідомлення щодо проведення з'їзду в Києві були розміщені в медичній пресі, навіть закордонній (зокрема в квітневому номері «British Journal of Radiology» за 1928 р.). Планувалося персональне запрошення деяких провідних іноземних рентгенологів: «*Levy-Dorn, Strause, Holthuren, Grashey, Assmann, Holzknecht, Belluh, Salomon, Fornell, Bervin, Annerlund, E. Ф. Вебера, А. Н. Яницкого, Б. Н. Раевского. По согласовании с Президиумом Ассоциации дополнить список английскими и американскими учеными.*» [2, арк. 9].

Всі делегати з'їзду отримували членські квитки, які мали номери відповідні до місць в залі засідань, та згаданий вище бюлетень [1] з докладною інформацією про всі необхідні адреси та транспортні засоби пересування. Цікавим є наведений наприкінці бюлетеню перелік з 19 київських медичних закладів, обладнаних рентгенівськими апаратами із зазначенням місця знаходження та типу апаратів. До послуг делегатів пропонувалися готелі та ресторани, де вони обслуговувалися за пільговими тарифами, а також безкоштовний гуртожиток. У будівлі Академії наук було організовано виставку рентгенівської апаратури, рентгенограм та інших експонатів, планувалося провести ряд безоплатних екскурсій для ознайомлення з історичними і художніми пам'ятками Києва, серед яких прогулянка Дніпром на пароплаві. Роботу з'їзду щодня висвітлювало власне «*Бюро печати*». Засідання з'їзду проходили в Музеї революції, також було проведено спільне засідання з делегатами VIII Всесоюзного з'їзду гінекологів в Оперному театрі.

Програма з'їзду передбачала 117 доповідей та ряд демонстрацій за такими темами [1]: «*О последовательности изменений элементов клетки под влиянием лучистой энергии; классификация и рентгенодиагностика*

заболеваний суставов; функциональные и анатомические изменения желудочно-кишечного тракта после оперативного вмешательства; рентгенотерапия заболеваний кровотокового аппарата.

Згідно звіту [3], Всесоюзний з'їзд рентгенологів та радіологів в Києві відвідала найбільша, порівняно з попередніми з'їздами, кількість делегатів – 350 науковців з різних міст СРСР: Москви, Ленінграда, Києва, Харкова, Одеси, також були присутні науковці зі Сталіно, Сімферополя, Житомира, Саратова, Ростова-на-Дону, Казані, Омська, Тифлісу, Сухумі. Як зазначається «организация съезда была проведена безукоризненно и налицо были все данные для продуктивной работы»: за 5 днів роботи заслухано близько 125 доповідей.

Перше та друге засідання були присвячені дослідженням біологічної дії рентгенівських променів, значну увагу надано способам вимірювання доз X-променів. Питання дозиметрії на той час стояло дуже гостро. Широке використання іонізуючого випромінювання в медицині потребувало точного дозування, крім цього відсутність єдиної системи мір ускладнювало обмін досвідом між рентгенологами різних країн. До речі, саме в липні 1928 року на II Міжнародному конгресі радіологів у Стокгольмі було прийнято міжнародну одиницю вимірювання дози X-променів – «Рентген».

На третьому засіданні розглядалися питання рентгенодіагностики кісткової системи, четверте засідання було присвячено вивченню органів черевної порожнини, п'яте – рентгенотерапії кровотокового апарату. Шосте та сьоме засідання відбулися спільно із засіданнями VIII-го Всесоюзного з'їзду гінекологів й мали відповідну спрямованість. На дев'ятому засіданні обговорювалися методи дослідження м'яких тканин, також було порушено питання про викладання медичної рентгенології у вищих медичних закладах.

Українські науковці прийняли активну участь у роботі з'їзду та показали високий рівень розробок висунутих тем. Значну частину доповідей та демонстрацій зробили рентгенологи УДРРІ (Хармандар'ян Г.І., Лемберг А.О., Безчинська Н.М., Міщенко І.П., Варшавський Б.М., Варшавська Б.Б., Мельников А.В., Бриль Е.Я. та ін.), їх київські (Воскресенський Н.М., Биховський М.А., Богаєвський А.Я., Кронтовський А.А., Порховник Я.Б.), та одеські (Розенблат Я.М., Нікітін С.А., Дубовий Е.Д.) колеги.

З організаційних питань важливим стало створення Української Асоціації рентгенологів та радіологів, філії якої були організовані в Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Сталіно. Було прийнято рішення про перейменування Всесоюзної асоціації рентгенологів та радіологів у Всесоюзну асоціацію рентгенологів, радіологів та онкологів.

Окремої уваги потребує той факт, що Труди З'їзду були надруковані лише в 1929 році у «Віснику рентгенології та радіології». У передмові зазначалося, що окреме видання трудів планувалося в Києві, але за певних причин виявилось неможливим. Не всі рукописи доповідей надійшли до редакції «Вісника» та й ті «пришлось совершенно переработать» [2].

Висновки. Проведення в Києві заходу загальносоюзного значення підтверджує високий рівень наукової роботи, що проводилась у галузі медичної рентгенології українськими вченими. Не зважаючи на значні

організаційні та фінансові труднощі під час попередньої підготовки [1], V Всесоюзний з'їзд рентгенологів та радіологів виявився дуже масовим і плідним. Присутність на з'їзді іноземних рентгенологів поки не підтвердилась, однак серед доповідачів та учасників дебатів їх не було виявлено. Єдиним складним моментом виявилось видання Трудів з'їзду, але достовірних відомостей щодо причин такої ситуації поки немає.

Список джерел і літератури:

1. Программа V-го Всесоюзного съезда рентгенологов и радиологов в Киеве 18–23 мая 1928 года. – К. : Тип. «Инвалид-Печатник», 1928. – 20 с.
2. ЦДВОВУ України. Ф. 342. Оп. 2. Спр. 2235. Всесоюзні з'їзди рентгенологів. Листування про підготовку до Всесоюзного з'їзду рентгенологів у Києві (29 грудня 1927 р. – 12 вересня 1928 р.), 11 арк.
3. Пятый Всесоюзный съезд рентгенологов и радиологов в Киеве 18–23 мая 1928 года // Вестник рентгенологии и радиологии. – 1929. – Т. VII. – Выпуск 6. – С. 489–530.

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ И ВОЕННАЯ МЕДИЦИНА БЛОКАДНОГО ЛЕНИНГРАДА

Кистенева О.А., к.и.н., доцент кафедры факультетской терапии факультета лечебного дела и педиатрии;

Решетова А.С., студентка I курса факультета информационных технологий и прикладной математики Белгородского государственного национального исследовательского университета

Много книг написано о героической обороне Ленинграда во время Великой Отечественной войны. Однако лишь единицы из них посвящены работе медиков, стоящих на службе здоровья жителей блокадного города и Ленинградского фронта. Богатейший же архивный материал, немалый объем газетных, журнальных и научных публикаций историко-медицинского характера долгое время оставались необобщенными. Это была величайшая несправедливость, причина принижения немалого вклада военных и гражданских медиков в Победу над фашистской Германией вообще и в битве за Ленинград в частности [1, с. 7].

В ходе вражеского огневого террора на лечебные учреждения города и фронта было совершено 708 воздушных налетов и артиллерийских обстрелов, при этом нанесен ущерб 482 таким объектам, выведено из строя 36829 госпитальных и больничных коек; убито 139, ранено и контужено 791 человек из числа проходивших лечение и обслуживающего персонала (данные о людских потерях только по воснно-лечебным учреждениям). Некоторые лечебные учреждения, в их числе Научно-исследовательский нейрохирургический институт, госпитали МПВО № 86, 90, 93, 98, одна из станций «Скорой помощи» по указанной причине были вынуждены вообще прекратить свою работу [2, с. 101].